

TRONDHEIM SYMFONIORKESTER

DIRIGENT

Krzysztof Penderecki

SOLISTER

Katarina Dalayman, *sopran*

Jadwiga Rappé, *alt*

Zachos Terzakis, *tenor*

Piotr Nowacki, *bass*

Trondheim Symfoniorkesters Kor

Korinstruktør Norunn Illevold Giske

KONSERTMESTER

Cecilia Wählberg

PROGRAM

Krzysztof Penderecki: **Et Polsk Requiem**
(1933)

Requiem Aeternam - Kyrie - Dies Irae
Agnus Dei - Lux Aeterna - Libera Me
- (Finale)

Programmet er sponset av

PETERSON
RANHEIM

Bruk av eget resirkulert papir til trykk av konsertprogram.

OLAVSHALLEN
TORSDAG 25. JANUAR 1996 KL. 19.30

Et Polsk Requiem

Katarina Dalayman

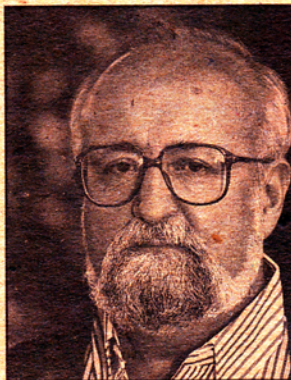
Jadwiga Rappé

Zachos Terzakis

Piotr Nowacki

KRZYSZTOF PENDERECKI

tilhører det vi i dag kaller en moderne klassiker, og hans musikk spilles over hele verden. Fra å være en etterkrigstidens avantgarde-komponist, er han i dag karakterisert som en nyromantiker etter at han allerede på 1970-tallet la vel så mye vekt på arven fra romantikken som på musikalisk eksperimentering. Uavhengig av skoler og retninger fant han egen, symfonisk uttrykksform med dur og moll som selvfølgelig byggestener.

KATARINA DALAYMAN

er utdannet ved Operahøgskolan i Stockholm. Hun ble engasjert ved Stockholmsoperaen i 1991, og i 1993 debuterte hun ved Stuttgartoperaen i rollen som Marie i Alban Bergs *Wozzeck* hvilket ble en stor personlig fremgang både hos publikum og presse. Hun har også senere vært engasjert i Stuttgart, bl.a. som Desdemona i Verdis

Othello, Eva i Wagners *Mestersangerne* og som Mimi i Puccinis *La Bohème*, som hun også sang på Stockholmsoperaen våren 1994. Denne sesongen gjester hun operahusene i Amsterdam, Köln og Hamburg.

JADWIGA RAPPÉ

er en av Polens alle fremste sangere. I 1980 vant hun førsteprisen i Bach-konkurransen i Leipzig, og året etter gullmedaljen ved Festival for unge solister i Bordeaux. Hun har spesialisert seg på oratorier og kantater, med et repertoar som spenner fra barokken og romantikken frem til samtidsverker. Hennes recital-repertoar omfatter verker av Beethoven, Schubert, Mahler og moderne komponister som Cage og Lutoslawski. Rappé har sunget under dirigenter som Harnoncourt, Haitink, Tennstedt og Colin Davis, og har medvirket på mange plateinnspillinger. Hennes operarepertoar omfatter verker av Händel, Tsjaikovskij og Verdi. Særlig rost ble hun for rollen som Erda i Wagners *Nibelungenringen* ved Deutsche Oper i Berlin, Covent Garden i London og ved Wiener Staatsoper.

ZACHOS TERZAKIS

avsluttet sin sangutdanning i hjemlandet Hellas i 1976 og vant samme året Maria Callas-konkurransen. Han har vært ansatt ved Nasjonal-

operaen i Athen og ved Nürnbergoperaen. Terzakis har vært frilanssanger ved internasjonale operascener siden 1987. Hans repertoar omfatter 50 ulike operaroller i tillegg til konsert- og romanserepertoar. Han har turnert med både Volksoper Wien og Staatsoper Berlin. I 1991 debuterte han på Wien Staatsoper. Han har gjes-
tet Europas fremste festi-
valer og konsertsaler. Blant han mange plate-
innspillinger finnes også
en innspilling av kveld-
ens verk for det
prestisjetunge Deutsche
Grammophon

PIOTR NOWACKI

fullførte studiene ved Musikkonservatoriet i Lodz i 1985. Året etter var han finalist ved den berømte Belvedere-konkurransen i Philadelphia, og debuterte ved La Scala i Milano. Blant hans mange engasjementer må nevnes roller som Kong Dodo i Rimskij-Korsakovs Gullhanen under Rostropovitch' ledelse i Washington, Pimen i Musorgskijs Boris Godunov ved Statsoperaen i München og den sterkt kritikerroste basshovedrollen i Verdis I Lombardi i Bologna. På repertoaret står også store messer og oratorier. Nowacki har lang fartstid i Penderecki sine verk. Han har sunget Lukas-pasjonen i Wien og Et polsk requiem i Sevilla, Krakow og Israel.

TSOS KOR

har omlag 80 medlemmer. Stammen i koret er Trondheim Kammerkors 30 medlemmer samt sangere hentet fra byens musikkmiljø. Gjennom sesongen medvirker koret ved ulike oppsetninger, sist våren 1995 i Beethovens 9. symfoni. Korets instruktør er Norunn Illevold Giske.

POLSK REQUIEM

I det store verket Et polsk requiem, uroppført av Rostropovich i Stuttgart i 1984, oppsummerer komponisten alt som engasjerer mennesket og kunstneren, patrioten og katolikken Penderecki i en for Polen vanskelig tid. Verket er komponert i ulike deler og senere satt sammen: Lacrimosa ble skrevet til Lech Walesa og Solidaritet etter oppstanden i Gdansk i 1980, og uroppført over høytalere ved en minnegudstjeneste ved skipsverftet der oppstanden startet; Agnus Dei kom til en natt etter mordet på systemkritikeren, kardinal Wysinski og fremført i hans begravelse i mai 1982; Recordare ble til ved kanoniseringen av pater Maximillian Kolbe, som i Auschwitz frivillig gikk i døden for en medfange. Dies Irae ble skrevet til minne om Warszawa-oppstanden i 1944. Med slike referanser sprenge Penderecki rammene for dødsMESS-ens liturgiske målsetting, den ble et requiem over en hel nasjons lidelser i

fortid, i nåtid og i fremtid. Så sent som i 1993, i forbindelse med den store Penderecki-festivalen i Stockholm, fullbyrdet komponisten verket med et Sanctus. Kjernen i komposisjonen er Recordare-satsen, som anskueliggjør verket både musikalisk og innholdsmessig. Hovedmotivet er den polske salmen «Swiety Boze», som Penderecki allerede hadde brukt litt av i Lukaspasjonen. Når salmen er benyttet i sin helhet i requiemet, så har komponisten tenkt seg at Maximillian Kolbe kan ha hatt nettopp den i tankene da han gikk frivillig i gasskammeret i Auschwitz i stedet for en medfange som var familiefar. Møte mellom salmeteksten og Recordare Pie Jesu, som minner oss om Kristi lidelse og død, motsvares også av sammenflettingen av den polske salmen og den nye melodikken i Recordare. I Pendereckis liturgibruk savnes også et Offertorium. I stedet lar han en stort anlagt finale etterfølge Lux aeterna og Libera me. I finalen gjenkjenner vi samtlige muskalske temaer enda en gang. Her siteres også fra Salmenes bok, sjetten salme vers fem og seks, og slik avslutter Penderecki verket svært personlig med håpet på Guds hjelp til et nytt og bedre liv, ikke bare for Polen, men for hele menneskeheten..

Thomas Ramstad

KRZYSZTOF PENDERECKI

ET POLSK REQUIEM

Tekst

REQUIEM AETERNAM

Requiem aeternam dona eis, Domine: et lux perpetua luceat eis. Te decet hymnus, Deus in Sion, et tibi reddetur votum in Jerusalem; exaudi orationem meam, ad te omnis caro veniet. Requiem aeternam.....

Evig hvile gi dem, Herre, og la evig lys skinne for dem. Deg tilkommer lovsang, Gud i Sion, og tilbedelse skal bli dem del i Jerusalem; hør min bønn, la alt kjød komme til dem. Evig hvile gi dem...

KYRIE

Kyrie eleison, Christe eleison.

Herre forbarm deg! Kristus, forbarm deg!

DIES IRAE

Dies irae, dies illa, solvet saeculum in favilla, teste David cum Sybilla. Quantus tremor est futurus, quando iudex est venturus, cuncta stricte discussurus!

Vredens dag, dagen som legger verden i aske, som David og Sybilla (sannsiersken) vitner. Hvilken redsel vil gripe dem, når dommeren kommer for å dømme rett og urett.

TUBA MIRUM

Tuba mirum spargens sonum, per sepulcra regionum, coget omnes ante thronum.

Fryktsomt toner basunen gjennom gravens hvelvinger tvinger alle frem for tronen.

MORS STUPEBIT

Mors stupebit et natura, cum resurget creatura, judicanti responsura. Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus judicetur. Iudex ergo cum sedebit, quidquid latet apparebit, nil inultum remanebit.

Døde og levende vil beve, når verden reiser seg for å avlegge regnskap for Herren. Boken, hvori alt er skrevet hvoretter verden skal dømmes, bæres frem. Når dommeren har tatt sete, kommer alt skjult for dagen, intet blir ustraffet.

QUID SUM MISER

Quid sum miser tunc dicturus, quem patronum rogaturus, cum vix justus sit securus?

Hva skal da jeg, arme, svare? Hvilken talsmann skal jeg kalle, når selv den rettferdige skjelver?

REX TREMENDAE

Rex tremendae majestatis, qui salvandos salvas gratis, salva me, fons pietatis!

Herre, hvis allmakt vekker redsel, men som nåderik hører de fromme, frels meg Du all nådes kilde.

RECORDARE JESU PIE

Swiety Boze, Swiety mocny, Swiety a niesmiertelny, Zmiluj sie nad nami. (polsk salme)

Recordare, Jesu pie, quod sum causa tuae viae, ne me perdas illa die. Quaerens me sedisti lassus, redemisti crucem passus; tantus labor non sit cassus. Juste iudex ultionis, donum fac remissionis ante diem rationis.

Akk, glem ikke, milde Jesus, at Du engang led for meg, la meg ikke nå gå under! Trett søkte Du meg, tok korsets død på Deg; la ikke møyen være spilt. Rettferdige dommer, la meg finne nåde for Deg, for den siste dag kommer.

INGEMISCO, TAMQUAM REUS

Ingemisco, tamquam reus, culpa rubet
vultus meus: supplicanti parce, Deus. Qui
Mariam absolvisti, et latronem exaudisti,
mihi quoque spem dedisti. Preces meae
non sunt dignae; sed tu bonus fac
benigne, ne perenni cremer igne. Inter
oves locum praesta, et ab haedis me
sequestra, statuens in parte dextra.
Confutatis maledictis, flammis acribus
addictis, voca me cum benedictis. Oro
supplex et acclinis, cor contritum quasi
cinis; gere curam mei finis.

*Engstelig og skyldbevisst sukker jeg,
skamrødme farger mitt kinn; Herre, skån
den ydmykt bønnfallende. Du, Marias
gjenløser som bønnhørte roveren, har også
gitt meg håp. All min bønn er ikke verdig,
men Du, Allgodhet, øv Du nåde. La meg
ikke gå evig tapt. La meg blant Din hjord,
fritatt for straffen, få plass ved Din høyre
side. Når opprør hat og hevsn fortøres i
store flammer, o, kall meg da med de
fromme til Deg. Sønderknust roper mitt
hjerter fra støvet, bekymret tenker jeg på
enden.*

LACRIMOSA

Lacrimosa dies illa, qua resurget ex
favilla judicans homo reus. Huic ergo
parce, Deus, pie Jesu Domine, dona eis
requiem!

*O, jammerfylte dag, når verden full av
brøder stiger av asken og bøyer seg for
dommeren. Vær da nådig, Herre Gud!
Milde Jesu, gi dem hvile.*

SANCTUS

Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus
Sabaoth! Pleni sunt coeli et terra gloria
tua. Ioseanna in excelsis. Benedictus, qui
venit in nomine Domini.

*Hellig, hellig, hellig er Gud Herren
Sebaoth! Himmel og jord er full av Din
ære! Hosanna i det høye. Velsignet er den
som kommer i Herrens navn.*

AGNUS DEI

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona
eis requiem. Agnus Dei, qui tollis peccata

mundi, dona eis requiem sempitemam.

*O, Du Guds lam som bærer verdens
synder, gi dem evig hvile.*

LUX AETERNA

Lux aeterna luceat eis, cum sanctis tuis in
aeternam, quia pius es.

*La det evige lys skinne for dem med alle
Dine hellige i evighet.*

LIBERA ME, DOMINE

Libera me, Domine, de morte aeterna in
die illa tremenda: Quando coeli movendi
sunt et terra: Dum veneris judicare
saeculum per ignem. Tremens factus sum
ego et timeo, dum discussio venerit atque
ventura ira. Quando coeli movendi sunt et
terra. Dies illa, dies irae, calamitatis et
miseriae, dies magna et amara valde.

*Frels meg, o Herre! Fra den evige døden på
den redselsfulle dagen, da himmelen og
jorden skal riste; da Du skal komme å
dømme verden gjennom ild. Redsel griper
meg, når regnskapets time og vredens dag
kommer: Da himmelen og jorden skal
riste. Den dagen, vredens dag, klagens og
elendighetens dag, den store og sorgfylte
dagen, da Du skal komme å dømme
verden gjennom ild.*

FINALE

...salvum me fac propter misericordiam
tuam. Quoniam es in morte qui memor sit
tibi: in inferno autem quis confitebitur
tibi? ...libera animas omnium fidelium
defunctorum de poenis inferni. . . .FAC
EAS, DOMINE, DE MORTE TRANSIRE AD
VITAM.

*...vend om, Herre, redd min sjel, frels meg
for din nådes skyld. For i døden tenker
man ikke på Deg. Hvem takker Deg i
dødsriket? ...Frels alle Dine dødes troende
sjeler fra dødsrikets pine. . . . GJØR SLIK
AT DE, HERRE, GÅR FRA DØDEN OVER
TIL LIVET.*

Norsk tekst tilrettelagt av Inger Schedell